

Vroegtijdig screenen op (psycho)sociale risico's in de zwangerschap met de vernieuwde R4U vragenlijst

Ongunstige woon- en leefomstandigheden, laaggeletterdheid, armoede en psychische klachten kunnen een negatieve invloed hebben op de uitkomst van de zwangerschap en de ontwikkeling van het kind. Om zwangere vrouwen zo goed mogelijk zorg te kunnen bieden is het belangrijk dat verloskundig zorgverleners vroeg in de zwangerschap (psycho)sociale risicofactoren signaleren. Hiervoor kunnen ze de vernieuwde R4U vragenlijst gebruiken.

De R4U

De 'Rotterdam Reproduction Risk Reduction checklist' (R4U) is een gevalideerde risicosignaleringsvragenlijst die in 2012 door het Erasmus MC is ontwikkeld en die sindsdien door verloskundig zorgverleners in het hele land wordt gebruikt. Begin 2022 is de R4U vernieuwd, waarbij het zwaartepunt is komen te liggen op het screenen van psychosociale risicofactoren.

Domeinen risicosignalering:

- Gezinsituatie
- Werk en inkomen
- Communicatie en opleiding
- Leefstijl
- Vorige zwangerschap
- Huidige zwangerschap
- Mentaal welzijn
- Hechting en ouderschap

Inzet zorgpaden

Door psychosociale risico's systematisch in kaart te brengen, wordt gerichte zorgtoeleiding mogelijk. In Rotterdam zijn hiervoor speciale zorgpaden ontwikkeld, die toeleiden naar zorg- en hulpverlenende instanties, zoals Moeders van Rotterdam (wijkteam), GGZ en Veilig Thuis. Verbinding van het medische en sociale domein leidt tot meer continuïteit in de zorg- en hulpverlening aan zwangere en pas bevallen vrouwen.

"Hoe vroeger je risico's signaleert, hoe beter. De R4U helpt hierbij, omdat je bij het eerste consult al onderwerpen aanstipt, die vaak pas later in de zwangerschap naar boven komen. En dan kun je te laat zijn. Met de R4U signaleren we nu bijvoorbeeld of de zwangere geen geld heeft voor een babyuitzet, of door een trauma uit het verleden een risico op hechtingsproblemen heeft. Maar ook een ongezonde leefstijl."

- Verloskundige bij verloskundigenpraktijk Zwanger & Zo -

Factsheet

Wat levert de R4U op?

- Zorgverlener voelt zich gesteund door de voorbeeldvragen, structuur van de vragenlijst, de zorgpaden per risicofactor en de training die gevolgd is.
- Meer inzicht in het welzijn van zwangere vrouwen, voor betere en gerichtere voorlichting.
- Tijdige inzet van gepaste zorg en ondersteuning doordat risico's aan het begin van de zwangerschap worden gesignaleerd en bespreekbaar worden gemaakt.
- Meer bewustwording bij zwangere vrouwen over mogelijke risicofactoren en over het effect ervan op hun zwangerschap en kind.
- Laagdrempelig contact en meer vertrouwen tussen de zwangere vrouw en verloskundig zorgverlener, waardoor een zwangere weet dat zij zaken die in het begin van de zwangerschap nog niet spelen op een later moment kan bespreken met haar zorgverlener.

Wat is nodig voor een goede risicosignalering?

- Duidelijke informatie aan patiënten over het belang van risicosignalering.
- Getrainde gespreksvaardigheden van de verloskundig zorgverlener.
- Toeleiding naar passende zorg- en hulpverlening en opvolging van ingezette acties.
- Implementatie van de R4U in het elektronisch patiëntendossier.
- De ontwikkeling en borging van zorgpaden.
- Goede overdracht aan en samenwerking met ketenpartners.

"Het eerste consult blijft vaak een beetje oppervlakkig. De vragenlijst vormt een opening om meer de diepte in te gaan; bijvoorbeeld over eerdere bevallingservaringen, of problemen in de thuissituatie."

- Obstetrie- en intakeverpleegkundige in het Erasmus MC -

Stevige Start

In het programma Stevige Start werken zorgverleners uit het medisch en sociaal domein in de gemeente Rotterdam samen aan de ontwikkeling en implementatie van de vernieuwde R4U. De afdeling Verloskunde & Gynaecologie van het Erasmus MC zorgt voor de actualisatie, wetenschappelijke onderbouwing en validatie.

Verschillen per gemeente

De beschikbare voorzieningen verschillen sterk per regio of gemeente. Om de R4U te kunnen gebruiken is het nodig dat de samenwerkende zorg- en hulpverleners in de gemeente afspraken maken over de zorgpaden die bij gesignaleerde risico's kunnen worden gevolgd.

Meer informatie?

Kijk voor meer informatie en video met ervaringsverhalen over de R4U op rotterdam.nl/wonen-leven/stevige-start. Voor vragen kunt u contact opnemen met stevigestart@rotterdam.nl. Actuele zorgpaden zijn te vinden op dvprijnmond.nl/zorgpaden.

